

Storebror for de gale og gen

POLITIKEN, 10. januar 1981
1:2

SAN FRANCISCO, (Politiken). — DET ER LÆNGE siden (når man skriver 1981 er alting pludselig længe siden), men for ca. tyve år siden, da vi der nu er i trediveerne var teenagere, fandtes der noget der hed 'Beat-Generationen', også kaldet 'San Francisco-Renæssancen'. Den fødte ordet *beatnik*, og senere — dvs. ti-femten år efter — sagde man, at beatnikkerne var de nu også afdøde hippiers forældre. Beatnikkerne fik ingen fornuftig uddannelse, de gik med lapper på tøjet, de røg pot, læste orientalsk filosofi og kneppede med iver og fryd — ungdommens evige oprør.

DET TOG mange af os mange år at opdage, at uanset hvad beat-generationen i øvrigt måtte være, så var den først og fremmest *litterær*. Det der er tilbage af den tyve år efter — langt fra marihuana-cigaretter og hitch-hiking — er at den havde nogle fandens gode digtere. Nogle digtere der vil blive ved med at inspirere én lige så længe som de bedste rock-plader fra 60'erne vil.

Det var den lidt gale, ret geniale og efterhånden guruficerede Allen Ginsberg. Det var William S. Burroughs, den ældste af bundtet, en klog og sarkastisk og ganske illusionsløs herre som jeg har skrevet nok om. Det var Jack Kerouac, et mirakel af en fortæller, en mand i besiddelse af en sådan rytmisk flyden at man aldrig vidste om man læste side 16 eller side 316 i hans seneste roman, men altid vidste det var en Kerouac.

Det var Gary Snyder, den økologisk orienterede for ordet blev udbredt. Og det var Lawrence Ferlinghetti, der var deres alle sammens frivillige storebror og Praktiske Gris, og som udgav deres bøger (så vidt han kunne få råd til det), lånte dem sit sommerhus til at arbejde i — og som, ud over selv at være en fin digter, tillige blev boghandler og var en stærkt medvirkende grund til at beat-generationen så ofte blev identificeret med San Francisco.

Det foregik alt sammen i S.F. dengang, i det kvarter der hedder North Beach og er byens anerkendte bohème-enklave. Det var her Ginsberg på et par nætter på speed skrev sit digt 'Howl' (stadig et af de bedste jeg har læst), det var her Kerouac boede hos sin ven Cassidy i en kælder og skrev romaner hele vinteren fordi det alligevel altid regnede, og han havde vin og græs og Cassidy's kone kikkede en gang imellem ned til ham.

Digtene og romanerne var vidunderlige. Kerouac døde af druk for ti år siden. Burroughs er nu blevet en *elder statesman*, en vis — og viis —

Venner af City Lights Books samles. I midten (bag trøjen med seksstallet) Mr. Ferlinghetti.

gammel myte. Ginsberg er stadig væk Ginsberg, og det er ingen ringe præstation.

Lawrence Ferlinghetti er også stadig Lawrence Ferlinghetti — og i San Francisco er han det eneste tilbageværende fuldtidsminde om beat-generationen, fordi han var den eneste der blev der.

NORTH BEACH er anderledes i dag end det var i 50'erne. Dette italiensk-spanske farvede kvarter med mere ravioli end hamburgers og flere vinflasker end oldåser er undergået de forandringer alle kvarterer udsættes for. Den gamle beat-jazzklub 'hungry i' er nu strip-tease tempel, 'The Cellar', den tids lokale Montmartre, er væk. Hjørnet har til gengæld en splinter ny bank.

Men andre ting bliver. Café Trieste er tilsyneladende uforandret og ser fuldstændig ud som om man stadig skriver 1955 på de kvittringer man aldrig har skrevet. Langhårede mænd og korthårede kvinder drikker kaffe og taler om nye polske film, og man behøver ikke have megen fantasi for at se Kerouac komme sejlene ud fra toilettet — hvor alt sejler.

Café Trieste er uforandret. Og 'Vesuvio' — North Beachs blanding af Café Sommersko og Tokanten — er sig selv, og man vil udpræget tro stamgæsterne har fortalt deres historier i årevis når man har lyttet et øjeblik.

Og Lawrence Ferlinghetti's butik, City Lights Books, lig på sin plads imellem disse lokaliteter, og det er dér hvor den har ligget siden den startede - 261 Columbus, lige på grænsen mellem North Beach og Chinatown.

Le bare, men City Lights var en af mine grunde til at tage til San Francisco. Et kulturelt mindesmærke, om man vil. Da jeg var femten år læste jeg Ginsberg's *Howl* som viste sig at være en langsomt indhentet tidsbombe, og jeg undlod ikke at mærke den var fra City Lights.

Senere læste jeg Ferlinghetti selv. Som sagt: Han er en fin digter. Ikke noget kraftgeni som Ginsberg, ikke denne fødte mutation af særhed og syvende himmels-sundhed, men en hårdtarbejdende, fornuftig, humoristisk, opbyggende digter - tilnæd ofte en smule underdrejet lun i sin

form, som man kunne forestille sig en Benny Andersen på amerikansk.

Det er en mærkelig oplevelse at gå ind i City Lights Books når man kommer tyve år efter, på så lang afstand af sine store poetiske teenageoplevelser.

For Ferlinghetti's butik kan ikke undgå, nu, at minde én om en art makaber souvenirkiosk, hvor han kan sælge fotos af sin afdøde ven Kerouac, stakkels drukne Jack, kalenderne med Kerouac og Ginsberg der omfavner hinanden i Big Sur - en montre for beatnik-bevægelsen. Praktiske Gris vinder altid, tænker man. Kerouac er død. Ferlinghetti sælger billeder af ham.

Men det er ikke det væsentlige, alligevel. City Lights Books er et kulturcenter, det er umulige begreb som man så gerne vil planlægge og skabe ad politisk vej - og ikke *kan*.

Eller sagt på en anden måde: City Lights Books er et af de tyve steder i verden hvor man kan gå ind og gå ud fra at enhver i lokalet ved hvem Ezra Pound var. Det er en sær international sammen-sværgelse: Poesiens.

alle niale

JEG HADER at interviewe. Nogle skribenter elsker det, andre hader det. Jeg kan ikke. Det forekommer mig altid jeg stiller tåbelige spørgsmål om noget alle udmærket godt ved i forvejen. Jeg har denne modbydelige skizofrene fornemmelse af hverken at være mig selv eller en rigtig journalist.

Et par gange har jeg overvundet det, kun fordi nysgerigheden var for stor - bl. a. over for Lou Reed. Af samme rene og skære nyfgenhed tænkte jeg på at komme i kontakt med Ferlinghetti. Hvorfor ikke? Hvorfor gå glip af en giraf?

Han var tilsyneladende aldrig i sin boghandel, men jeg kunne også forstå af aviserne at han havde travlt. Netop i de dage udkom hans nye bog, og den vakte en forbløffende opmærksomhed, en interesse hans digtsamlinger aldrig har rejst. Det var en pæn bog. Den hed *Literary San Francisco* og handlede om alt hvad der i tidens løb var skrevet i S. F., fra Mark Twain til Jack Kerouac med store smukke billeder af dem alle sammen. Det

my-dues bog, en nydelig bog der endda blev overrakt byarkivet ved en officiel begivenhed på rådhuset, hvor borgmester Dianna Fernstein præsiderede. En smuk historisk dannelses- og kultur-bog.

En onskabsfuld columnist noterede sig, at da Ferlinghetti blev tilskyndet at skrive en dedikation i det eksemplar der skulle være San Francisco's officielle, kunne han ikke finde på noget at skrive. 'Digteren løb tom for ord', som der stod.

Jeg tænkte Ferlinghetti måske trængte til lidt fred.

Så en dag mødte jeg ham på gaden, i dette tilfælde Broadway. Han gik med en lille hund ned imod sin boghandel. Han lignede en fugl, en stor tung fugl, høj og skarp i profilen men med en ansats til mave og en langsom gravitetisk gang. Hans næse lignede et næb der pirkede efter usynlige orme (eller måske digte) i luften. Han havde hvidt skæg. En værdig, lidt doven - måske snart uddød fugl. En drone.

Hans hund ville tisse, så jeg benyttede lejligheden til en

lidt forvirret men venlig. Vi gik op på førstesalen over boghandelen hvor forlaget ligger. Det meste af boghandelens loft er fjernet så man kan kikke ned eller op, som sagerne nu måtte stå. Til gengæld er der kun blevet små kroge til overs på førstesalen.

FORLAGET forbløffede mig virkelig. Det var både mindre og mere beskidt og mere forvirret end noget dansk undergrunds-forlag jeg har kendt - og det er ikke få. Papirer og manuskripter flød alle vegne, breve til åbenbart snesevis af forskellige mennesker optog et bord, støvet lå centimetertykt - og Ferlinghetti satte sig ned ved et bord og gav sig til at skære en tilsyneladende tilfældig bunke breve op, som han hilste med blandede grynt imens han talte langsomt og velovervejet og velartikuleret mellem stablet. Han fortalte straks, apropos sin pæne bog, at han ikke selv havde haft råd til at udgive den efter tyve års arbejde som forlægger. City Lights har kun et lysbord til montage, og der var for mange billeder i bogen. Så småt er det.

Ferlinghetti betegner sig selv som et barn af Sydeuropa. Hans mor var fransk-portugisisk, hans far italiensk. Han kom til San Francisco i 1951 og åbnede sin boghandel med senere forlag i 1953, fordi - siger han som en lektie - der ikke var nogen steder hvor man kunne se på bøger. 'Hver gang jeg gik ind i en boghandel', siger han, 'kom der altid en og purgte om hvad det skulle være. Jeg ville have et sted hvor man kunne gå rundt og kikke og smuglæse og mødes og snakkes.'

Det var det han byggede med City Lights. Beatnik'erne hjalp ham, men selv følte han sig aldrig som en af dem. 'Havde jeg vidst de blev så berømte ville jeg have gjort mere ved det', siger han muntert. 'Det var bare nogle fyre jeg stødte på. Og jeg var ældre end dem.'

Han taler langsomt, han er langsom. Hans første bog, en lille digtsamling - *Pictures of A Gone World* - udkom i 1955, da han var 35 år gammel, og der gik tre år før den næste.

Og så vidt man kan forstå har han de sidste 25 år dagdrømt om at flytte til Sydeuropa. Han har været der som G. I. og føler sig hjemme i Frankrig, Italien, Spanien, men synes ikke han kan komme væk fra S. F. på grund af forretningen. City Lights holder ham tilbage.

Dog ikke af økonomiske grunde. Sidste år gav intet overskud men løb lige rundt, så der ingen skat var. Gen-nemgående sælger hans forlag

af sine små 100 titler ca. 2.000 pr. år af hver, og det dækker knap nok udgifterne. De eneste undtagelser - der altså betaler udgifterne - er den loyale og trofaste Ginsberg og drukkenbolten Charles Bukowski der sælger bedre og bedre, ikke mindst i Europa.

Så selv om han er både forlægger og boghandler lever Ferlinghetti selv af sine egne forfatter-indtægter, salgsprocenterne, som er pæne uden at være overvældende. Han er ganske vist oversat til de fleste europæiske sprog (takket være Erik Thygesen også dansk), men det gør ingen forskel: Skidt sælger ikke.

Det har han for længst vænnet sig til. Gamle digtere er næsten altid stoikere. 'Vent nu ikke for meget!' siger femogtyve års praksis i amerikansk litteratur.

Men bliv ved.

FERLINGHETTI bliver roligt ved, han er en mand der virker afslappet i det han gør, han er i hvert fald en mand i den lykkelige situation at han ikke vil noget andet.

Han går i disse måneder med fantasier om et spil der skal handle om militærrets kontrol over amerikansk TV, om de skjulte forbindelser han - og andre - mener der findes imellem FBI og RCA. Han ville gerne kunne gøre det 'som Brecht ville have gjort det'.

Tyve år efter den gamle FBI-chef J. Edgar Hoover på grund af et digt kaldte ham, Ferlinghetti, 'en sag for mental-forsorgen'.

Sagen arbejder i øjeblikket med sine næste to bøger. Til foråret udgiver han sine udvalgte digte 1955-1980. Derefter vil han udgive en ny bog, til 1982, der skal hedde *European Poems*. De to sidste somre har Ferlinghetti været i Europa og skrevet digte om sine indtryk fra Den Gamle Verden.

Dog ikke fra Skandinavien, men han vil gerne hertil. Hvis en fond eller et akademi kan rejse en tusse (i dollars) kommer han gerne til sommer, når han alligevel skal til poesifestival i Paris 'og er i nærheden'.

Man skulle gøre det. Nogen skulle gøre det. Der er ikke så mange gode digtere i verden. Og mange af dem er døde.

Men Lawrence Ferlinghetti er, 61 år gammel, stadig i live og bor stadig i North Beach og sælger bøger fra City Lights Books.

Og han nægter bestemt at betragte det som et museum og smiler bare fint og katteagtigt når man antyder en sådan synsvinkel for ham.

DAN TURÉLL